

PEDAGOGIK TASHQI QO'LLANMALAR GRAMMATIKA O'QITISH USULLARI

To'uchiyeva Inavat Mahammadjanovna
Shayxontohur tumani kasb-hunar maktabi
Kimyo fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola grammatikani lingvistik va pedagogik tomondan ko'rib chiqishga bag'ishlangan, ya'ni tildagi grammatika funktsiyalari va uning chet tillarni o'qitishdagi roli, shuningdek, uni o'rganish zarurligini tasdiqlovchi faktlar keltirilgan.

Kalit so'zlar : chet tillari; ta'lim jarayoni; grammatika.

Grammatika tilning muhim qismini tashkil qiladi, uning kvintessensi. Grammatika, bir tomondan, "tilda so'zlarni o'zgartirish, so'z shakllarini shakllantirish va so'zlarni ibora va jummalarga birlashtirish uchun ob'ektiv ishlaydigan qoidalar tizimi" va boshqa tomondan, tilshunoslikning ushbu tizimni o'rganadigan bo'limi sifatida tushuniladi. [1, p. 50].

Agar grammatikaning funktsiyalarini lingvistik nuqtai nazardan ko'rib chiqsak, rus va sovet tilshunosi L.V. Shcherbe, grammatikaning ikkita asosiy funktsiyasi mavjud:

1. voqelik predmetlari va hodisalarini ifodalangan grammatik ma'nolar orqali eng to'g'ri belgilash. Masalan, otning soni yoki fe'lning mayli va zamoni muhim rol o'ynaydi;
2. mumkin bo'lgan noaniqliklarga yo'l qo'ymaslik uchun jumladagi so'zlar orasidagi semantik munosabatlarni ifodalash.

Shunday qilib, grammatika iboralarni malakali shakllantirish modellarini belgilaydigan lingvistik tuzilmadir. Binobarin, chet tillarini o'qitishda grammatika muhim o'rin tutadi.

Shuni ta'kidlash kerakki, zamonaviy ta'limning maqsadi kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirish bo'lib, u mahalliy metodologiyada til, nutq, ijtimoiy-madaniy, kompensatsiya va ta'lim-kognitiv kompetentsiyani o'z ichiga oladi. O'z navbatida, atrofdagi voqelik va muloqot to'g'risidagi bilimlar asosidagi lingvistik kompetentsiyaning rivojlanishi uning tarkibiy qismlaridan biri sifatida grammatik kompetentsiyani rivojlantirishga asoslanadi, uning shakllanish darajasi grammatik vositalardan foydalanish qobiliyatiga asoslanadi. til, grammatik tuzilish bilimiga

asoslangan, bu nafaqat qabul qilish, balki mahsulotlarga ham hissa qo'shadi. Bundan kelib chiqadiki, grammatik kompetensiya tilni amaliy nuqtai nazardan, muloqot vositasi sifatida egallashning zarur shartlaridan biridir.

Grammatikani o'rganish va o'rgatish zamonaviy pedagogik voqelikdagi munozarali masalalardan biri bo'lishiga qaramay, ko'pgina ilmiy tadqiqotlar grammatikani o'rganish chet tilini o'qitish jarayonining bir qismi bo'lib qolishi kerak, ammo uning maqsadi sifatida emas, degan fikrni qo'llab-quvvatlaydi. o'zi, lekin samarali madaniyatlararo muloqot vositasi sifatida, shu nuqtai nazardan, shuni ta'kidlash kerakki, grammatik ko'nikmalarni rivojlantirish chet tillarini o'rganishga asos bo'lgan to'rtta ko'nikmalar: tinglash, o'qish, gapirish va yozishni parallel ravishda takomillashtirish bilan birga keladi. Bu o'rganilayotgan tilning tizimli tuzilishini o'zlashtirish chet tili nutqini chuqurroq tushunishga xizmat qilishi, bu esa tilni bilishning umumiy darajasini oshirishi bilan izohlanadi.

Bundan tashqari, grammatikani o'rganishning afzalliklarini tasdiqlovchi olimlardan biri ingliz tilini o'qitish sohasida xalqaro miqyosda tan olingan ta'lim murabbiyi Skott Tornberry bo'lib, u tilning grammatik tuzilishini bilish talabalarga foydalanish uchun sezilarli darajada ko'proq joy beradi, deb ta'kidladi. lingvistik birliklar, bu sizga minimal miqdordagi semantik bayonotlarni yaratishga imkon beradigan cheklangan grammatik tuzilmalar bilan solishtirganda individual til ijodkorligi uchun makonni kengaytiradi [4, p. 15]. Shunday qilib, grammatik ko'nikmalarning rivojlanishi nafaqat til, balki nutq kompetensiyalarining shakllanishi va yanada rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi.

Ammo shuni ta'kidlash kerakki, psixolog B.V. Belyaev "chet tilidagi jummalarni qurish qoidalarini bilish uchun emas, balki o'z nutqida turli grammatik konstruktsiyalarni amalda o'zlashtirishi kerak". 15]. Ushbu fikrni 1956 yilda ishlab chiqilgan va 2001 yilda o'zgartirilgan "Blum taksonomiyasi" qo'llab-quvvatlashi mumkin, bu eng oddiydan murakkabroqgacha tasniflangan ta'lim maqsadlari tizimidir. Bloom taksonomiyasi 6 darajani o'z ichiga oladi: eslash, tushunish, qo'llash, tahlil qilish, baholash va yaratish. Umuman olganda, har bir daraja avvalgisining davomidir, shuning uchun olingan material mustahkam mustahkamlanadi va uni ongli ravishda ishlab chiqish sodir bo'ladi, chunki murakkab bilimlar shakllanadi, uning yordamida chet tilini o'rganish qoidalarini yodlashdan aylanadi. uning ishini tushunishga, bu muloqotning rivojlanish sharoitlariga qarab nutqning moslashuvchanlik darajasini oshiradi.

Grammatikani o'rganishning boshqa afzalliklari orasida o'quvchilarning madaniyatlararo muloqotga bo'lgan ishonchi ortishi kiradi, chunki ular o'z fikrlari va

his-tuyg'ularini samarali ifoda eta oladilar, bu esa ularning o'ziga bo'lgan hurmatini oshiradi. Shuni hisobga olish kerakki, grammatik ko'nikmalarning rivojlanishi bilan nutq kompetensiyasi yanada mustahkam shakllanadi, bu "ma'lum bir tilda nutqni ravon amaliy o'zlashtirish, dialogda ham, to'g'ri, ravon va dinamik gapirish qobiliyati" deb ta'riflanadi. monolog shaklida, eshitiladigan va o'qilishi mumkin bo'lgan nutqni yaxshi tushunish, shu jumladan, har qanday funktsional uslubda nutqni ishlab chiqish va tushunish qobiliyatidir" [3, 2010]. Natijada, to'g'ri grammatikani egallash o'quvchilarga o'z fikrlarini aniq va aniq ifodalash imkonini beradi, bu esa ularni yanada yaxshi muloqot qilish imkonini beradi, deb ta'kidlash mumkin. Bu erda siz frantsuz imperatori Napoleon Bonapartning nutq mahoratining muhimligini tasdiqlovchi iqtiboslaridan birini keltirishingiz mumkin: "Gaplasha olmaydigan kishi martaba qilmaydi".

Xulosa qilib shuni qo'shimcha qilishimiz mumkinki, ko'p komponentlilik va o'zlashtirishdagi qiyinchiliklariga qaramay, grammatika chet tilini o'rganishning ajralmas jihati hisoblanadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Azimov, E. G. Uslubiy atamalar lug'ati (tillarni o'qitish nazariyasi va amaliyoti) / E. G. Azimov, A. N. Shchukin. Sankt-Peterburg: Zlatoust, 1999. - 472 p.
2. Belyaev B.V. Chet tillarini o'qitish psixologiyasi bo'yicha insholar. Grammatik ko'nikmalarni shakllantirish. Chet tillarini o'qitish metodikasi / Qo'llanmalar to'plami. Voronej, 2003. No 9. 17 p.
3. Romanova N.N., Filippov A.V. Lug'at. Nutq muloqoti madaniyati: axloq, pragmatika, psixologiya. M., 2010 yil.
4. Thornbury S. Grammatikani qanday o'rgatish kerak. Pearson ta'limi cheklangan, 2000. 182 b.